

Soome mesindusest ja mee turustamisest ning raamatust “Praktiline mesindus”

**Kokkuvõtte lektor Lauri Ruottineni ettekandest vabariiklikul mesinduspäeval
29.03.2008.a. Tallinnas Väike-Paala 3, leping PR-4-1.4-7**

Mesinduspäev toimus Eesti mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Soomes on viimase 3-4 aasta vältel olnud väga head meesaagid ja selle tulemusena on mee laovarud kasvanud väga suureks. 2008.a. kevadel peab tõdema, et praegu ladudes olevad meevareid kataksid Soome meetarbimise mahu enam kui aasta vältel, ilma et mett juurde peaks tootma. Ühest küljest tekitab see mesinikes muret, kuidas oma mesilas toodetavat mett müüa. Mõnigi mesinik on hakanud mesilasperede arvu vähendama, et mesilakulusid vähendada. Kui meeturul olukord paraneb, saab mesilasperede arvu taas aasta-paariga vajalikule tasemele suurendada.

Kuid teisest küljest tekitab kodumaise mee üleküllus teravama vajaduse mett ja mee tarbimist propageerida ning meeturgu edendada, et suurendada meekäivet. Praegu on Soomes töös meepromo programm, mida toetatakse ka Soome riigi ja Euroopa Liidu vahenditest. Selle raames korraldatakse palju erinevaid ettevõtmisi praeguste ja potentsiaalsete meetarbijate teavitamiseks ja mee erinevate kasutamisevõimaluste propageerimiseks. Suurt tööd tehakse lasteaedade ja koolide suunas, et lapsi rohkem meetarbimisele suunata. Kes noorelt mett armastama hakkab, sellest kasvab tubli meepatrioot. Pealegi suudavad lapsed omapoolse survega kodus ka vanemaid inimesi suuremale meetarbimisele kallutada. Mee turustamise edendamiseks on ka oluline saada tarbijatelt tagasisidet nende soovide ja arvamuste kohta neile pakutava mee omaduste ja pakendamise osas.

Soomes on alates 1960.a. täheldatud, et meetarbimine suurenes keskmiselt kahekordseks iga 10 aasta jooksul. Kui 1960.a. tarbiti Soomes keskmiselt 60 g mett inimese kohta (mesi oli pigem arstirohuks), siis 1970.a. oli tarbimine umbes 120 grammi, 1980.a. 240 grammi ja 1990.a. ligi 480 grammi. Selle põhjal võis loota, et 2000.a. süüakse Soomes keskmiselt ligi kilo mett aastas, aga nii see ei läinud – kasv aeglustus ja peatus.

Soome mesinike üks suur puudus on selles, et nad ei tea suurt midagi või vähemalt mitte piisavalt mee tarbimisest ja tarbijatest. Ka meepakkijad on omaette oma tootmisruumides ega tunne tarbijaid. Tuleks teha täiendavaid meeturu uuringuid – vanade uuringute andmed on praeguseks vananenud. Kas küsitleda kliente? Koguda infot toiduainetetööstusest ja suurköökidest – nemad kasutavad umbes 25% meest, peamiselt küll importmett. Küsida või koguda kaubandusest teavet? Seega saaks meeturu infot koguda kas otseküsitlusega, paberil ankeetide abil, firmade poolt kogutava loendusandmestiku baasil vms.

Huvitav on võrrelda muutusi kauplustes pakutava mee sortimendi osas viimase 10 aasta jooksul. Nii võis 1998.a. kaupluste riiulitel näha keskmiselt 2 kuni 10 erinevat meepakendit, sealjuures umbes pooled kodumaised ja pooled importmeed. Riiulite vaatlus suuremates kauplustes 2008.aastal näitab seal umbes 25 erinevat mett või meetoodet, neist keskmiselt 10 soome mett ja 15 importmett. Kaupluses meeriuli kõrval inimeste küsitlus näitab, et enamusele neist meeldib ilus mesi (vedel) ja ilus pakend – seega importmesi. Ka selliselt teavet kogudes saab mesinik oma meeturustamise strateegiat kohandada tarbija ootustele.

Tarbija on sageli valmis huvi tundma paljude meega seotud üksikasjade kohta: mee erinevad kasutamisevõimalused, mee toime ja kasulikkuse erinevad tahud, mee botaaniline päritolu, suhkrukoostus jms. Tarbijale on vahel oluline ka teada saada mesilaste suhtest loodusega – näiteks tolmeldamise kaudu.

Mesinikel on võimalusi kombineerida mesindust ja meetootmist ka mõne teise tegevusalaga. Olgu näiteks väikemesinikul 5 peret ja ta saab igalt perelt 35 kg mett, seega kokku 175 kg. Ise seda kõike ära ei söö, aga ilmselt selle toodangu müübiga ka ära ei ela, veel vähem suudab perekonda toita. Aga see mesindushuviline võib osata ka muid töid, muuhulgas näiteks massaaži. Ta proovib kasutada oma mett massööritöös – uus kogemus ja samas väga kasulik ning hakkab meeldima klientidele. Kui ta teeb aastas 100 päeva massööritööd, iga päev 4 seansi a' 1,25-1,5 tundi, kulutades igale seansile ka 100 g mett, siis kulub tal aastas 40 kg mett massaažidele. Iga massaažikorra eest makstakse keskmiselt 40 EUR, seega aasta peale kokku 400 kliendilt summa 16 000 EUR. Nõnda on 5 mesilasperet andnud mee kaudu sellesse teenistusse omapoolse tubli osa. Ülejäänud 160 tööpäevaga saab see mesinik teha veel midagi muud ja meelepärast tööd, kui soovib ja oskab.

Soome mesinduses võib viimasel ajal märgata mesinike erinevaid tegevusstrateegiaid ja –suundi. Osa suurmesinikke intensiivistab tootmist, et vähendada tööaja kulu tooteühikule. Mõnel juhul eristuvad mesinike töös ja oskustes peamised tegevussuunad – mõni eelistab tegelda peamiselt mesilaste hooldamisega või rohkem mee vuritamise ja käitlemisega või tolmeldamistö korraldamisega või toodab mesilasi (mesilasemasid või –peresid). Sellisel juhul on suurmesila tingimustes hea kasutada brigaaditööd, kus 3-5 mesinikku ühiselt töötavad, igaüks peamiselt oma kitsamal meelepärasel alal.

Kui püüda grupeerida Soome mesinikke mesila suuruse järgi, siis 3% suurmesinikele kuulub ligi 20 % mesilasperedest. Veidi laiemalt võttes kuulub 15% mesinikele-tootjatele nende suurtes ja keskmise suurusega tootmismesilates umbes 45% Soome mesilasperedest. Samas 85% mesinikest on harrastajad, kellele kokku kuulub umbes 55% mesilasperedest. Mõlemad mesinike rühmad on tähtsad ja Soome Mesinike Liit teeb tööd mõlema mesinike grupi huvide ja eesmärkide nimel. Muuseas ka Soome president Tarja Halonen kuulub harrastusmesinike hulka - temal on maakodus 4 mesilasperet.

Raamatu “Praktiline mesindus” kirjutamiseks tekkis mesinike hulgas vajadus ja Soome ML poolt ka esialgne tegevusplaan juba enam kui 10 aastat tagasi. Kirjutamise kaastöö plaani pidasid mõnedki tublid mesinikud, aga asi ei hakanud liikuma. Viimaks 2000. aastal otsustati Soome Mesinike Liidus luua väike töörühm neist, kes olid tööpoolest valmis kirjutama. Materjali kogunes aegamööda, kuni otsustati kiirema tempo nimel võtta sihikule Apimondia 2003.a. kongress Sloveenias, et selleks ajaks raamatuga valmis saada. See õnnestuski, kuigi lõpuks läks väga kiireks.

Ometi oli uue raamatu näol tulemus ka kõrvaltvaatajatele ilmselt hea – Apimondia kongressil võitis äsjailmunud Soome mesindusraamat hõbemedali. Soomes on raamatust tänaseks ilmunud 2 trükki. On väga tore, et EML eestvedamisel ja eelkõige tänu Uku Pihlaku ja tema abikaasa suurele tööle on “Praktiline mesindus” nüüd värskelt ja trükivärvilõhnaliselt ka Eesti mesinike lauale jõudnud. See on raamat, millest mesinikud leiavad palju mõnusat lugemist kaasaegsel tasemel mesindusest ja selle uusi teadmisi oma mesinduse ja mesila edendamiseks. Kuigi raamat on kirjutatud eelkõige Soome mesiniku vaatepunktist ja Soomes kasutatava mesindustehnika ja tehnoloogia ning mesindustingimuste kohaselt, sobib see väga hästi ka Eesti mesiniku tarbeks ja on tema teadmiste värskendamisel suureks abiks ja kasuks.